

Boże Narodzenie

Święta Bożego Narodzenia a szczególnie Wigilia (24 grudnia) należą do najbardziej rodzinnych świąt i zajmują bardzo ważne miejsce w tradycji polskiej. Wiąże się z nimi wiele obrzędów, obyczajów i wierzeń. W okresie tym panuje szczególna świąteczna atmosfera, w której dużą rolę odgrywa wystrój mieszkania. Trudno jest sobie wyobrazić Boże Narodzenie w Polsce bez pięknie przystrojonej choinki, wieczerzy wigilijnej i śpiewu kolęd

Pierwsze choinki pojawiły się w Polsce dopiero w XIX wieku, szczególnie w miastach, w domach ewangelików pochodzenia niemieckiego a następnie w całej Polsce. Wcześniej, polskie domy zdobiły gałązki sosny, świerku i jodły. Do wystroju używano również snopy zbóż, siano i słomę. Elementy te miały zapewnić gospodarzom dobre urodzaje oraz przypominały o ubogim narodzeniu Jezusa. Tradycja ta w części przetrwała do dziś a przypomina ją mała wiązka siana ułożona pod obrus.

W wielu domach, pod świąteczny obrus, wkłada się dziś również pieniądze lub po wieczerzy do portfela ość albo łuskę rybią po to by zapewnić sobie dobrobyt i dostatek w nadchodzącym roku. W dawnych czasach dzień wigilijny starano się przeżyć w zgodzie i spokoju okazując sobie szczególną życzliwość. Wszelkie prace gospodarskie musiały być zakończone przed zapadnięciem zmroku. Przebieg tego dnia miał decydować o całym roku.

Najważniejszym momentem w polskich domach był i jest wspólny posiłek tzw wieczerza wigilijna, która tradycyjnie rozpoczyna się w momencie gdy na niebie ukazuje się pierwsza gwiazda. Na świątecznym stole przygotowane jest dodatkowe nakrycie dla zbłąkanego wędrowca. Pusty talerz symbolizuje również pamięć o bliskich, którzy są daleko. Wigilijną wieczerzę poprzedzają wspólna modlitwa, dzielenie się **opłatkiem**, świętym chlebem na znak pojednania oraz składanie życzeń. Takie same dowody pojednania, przyjaźni i miłości okazują sobie katolicy jak i wyznawcy prawosławni. Ci ostani dzieląc się przed wieczerzą bułką przasną tzw proskurą lub proserą,

Składanie życzeń było i pozostaje nadal bardzo żywą polską tradycją. Ci którzy są daleko (w Polsce lub za granicą) i nie mogą spędzić Wigilii w gronie rodzinnym przesyłają sobie opłatek i życzenia świąteczne drogą pocztową. W taki właśnie sposób, w okresie przed świątecznym wędrują, pomiędzy Polską i wieloma krajami świata, tysiące świątecznych kartek.

(zdjęcie : Małgorzata Grefling)

Świąteczny stół : Głównym daniem na dzisiejszym stole wigilijnym, bardzo obfitym i urozmaiconym, są ryby. Potrawy podawane na polskim stole wigilijnym są to dania postne często w liczbie 12, co oznacza ilość miesięcy w roku a wg innej interpretacji : bo tyłu było apostołów. Polska tradycja nakazuje szacunek płodom ziemi i pokarmom z nich przygotowanym. Dlatego też podczas kolacji należy przynajmniej skosztować każde danie. Ilość podanych potraw nie jest skrupulatnie przestrzegana : im więcej dań tym większy zapanuje dostatek w nowym roku.

Na początku wieczerzy najczęściej podawana jest zupa z ryb, zupa grzybowa lub barszcz czerwony z uszkami z nadzieniem grzybowym oraz potrawy postne np kapusta z grzybami lub pierogi z kapustą i grzybami, kluski z makiem a także kompot z suszonych śliwek, gruszek i jabłek.

Tradycyjnym przysmakiem jest karp smażony lub gotowany oraz szczupak w szarym sosie z dodatkiem wina, korzeni, migdałów i warzyw. Przygotowuje się ryby w sosie, w smietanie, w galarecie, dania rybne smażone, pieczone i gotowane.

Na świątecznym stole nie braknie również deserów, ciast i innych słodyczy. Znaleźć więc tam można pierniki na miodzie, strucle z makiem oraz babki z bakaliami, orzechy, owoce i inne słodycze.

Po wieczerzy następuje rozdawanie prezentów, złożonych dyskretnie, przez świętego Mikołaja pod choinką. Ostatnim akcentem wigilijnego wieczoru jest wspólne śpiewanie kolęd przy choince a następnie o północy udział w Pasterce.

W dzień Bożego Narodzenia oraz 26 grudnia, Polacy składają sobie wizyty i spędzają czas w gronie rodzinnym za obficie zastawionym smacznymi, świątecznymi potrawami stołem.

W okresie poświątecznym, aż do 6 stycznia tj święta Trzech Króli, organizuje się amatorskie przedstawienia tzw jaselki, których tematem jest Boże Narodzenie. Aktorzy występują w przebraniu (króla Herolda, Anioła, Diabła, Śmierci) improwizując luźne sceny biblijne.

Na polskiej wsi do dziś spotyka się kołędników z tradycyjną gwiazdą lub szopką, którzy wędrują od domu do domu, opowiadają dobre nowiny i oczekują „zapłaty za wizytę”. Drobne datki zastępują dzisiaj dawniejsze smakołyki ze świątecznego stołu.

Opracowała : Mariola Koperski

